

RODINA A ZODPOVEDNÉ RODIČOVSTVO DNES

Informačný bulletin Slovenskej spoločnosti pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo
Poradové číslo 13/2007 február 2007

OBSAH

<i>Z redakčného stola</i>	3
TÉMA: Rodina – privilegované miesto pre výchovu k hodnotám	5
Rást' v hodnotách	5
<i>Prof. Dr. Friedrich Schweitzer</i>	
Vízia pre život	8
Prečo je dôležité poskytnúť deťom v ich otázkach náboženské sprevádzanie? <i>Prof. Dr. Albert Biesinger</i>	
Výchova k spotrebiteľskému správaniu – Nástroj pre zvládanie spotrebiteľskej každodennosti a brzda chybného spoločenského vývoja	12
<i>Prof. Dr. Eda Müller</i>	
Pozor na reklamu!	17
<i>Gwen Garnier-Duguy</i>	
Informácie z domova	18
Informácie zo zahraničia	19
Stanoviská k aktuálnym otázkam	21
Bibliografické informácie	26

Motto:

„Deti sa učia z toho, čo pred ich očami žijú ich otec a matka.“

Albert Biesinger

Z REDAKČNÉHO STOLA

Téma posledného čísla nášho bulletinu znela: *Rodina a médiá masovej komunikácie*. Pre primerané a zdravé využívanie médií masovej komunikácie potrebujeme slobodne voliť z bohatej ponuky to, čo považujeme pre určitý vek detí za primerané, pre budovanie vzťahov v rodine, pre rozšírenie poznania, uvoľnenie a zábavu pre všetkých členov rodiny za zdravé a užitočné. Lenže čo je kritériom primeranosti a užitočnosti ponúkaných produktov masmédií? Pri hľadaní odpovedí nemôžeme obísť pojem hodnoty, hierarchia hodnôt.

Hodnoty v pluralistickej demokratickej spoločnosti nadobúdajú veľmi intenzívne na význame. Princíp kohézie spoločnosti a potreba ju dosahovať za stále nových štrukturálnych pomerov a vzťahov medzi silami politickými, ekonomickými a kultúrnymi dáva hodnotám vysokú prioritu. Je zrejmé, že hodnoty vnútorne interiorizované jednotlivcami, občanskou spoločnosťou a jej lídrami, väčšinovými i menšinovými subjektami spoločnosti sú oveľa solídnejším základom pre trvalý dialóg medzi všetkými jej relevantnými silami, ako hodnoty vynucované zákonmi a ich sankciami. Chýbajúce hodnoty sú vážnou diagnózou spoločnosti a nemalým ohrozením pokračovania demokratických foriem jej riadenia. Prvým predpokladom však je, aby každý občan/občianka už od malička mohli vrastať do týchto hodnôt.

Vo výchove k hodnotám má rodina primárnu úlohu. Prečo? Interiorizácia hodnôt sa najúčinnjšie dosahuje napodobňovaním vzorov, ktoré ponúka láskyplná a dôsledná autorita, osoby, ktoré pre dieťa znamenajú bytostný dôvod pre vznik postoja základnej životnej dôvery, vzťahovo a hodnotovo zrelá rodina. Preto sme zvolili tému tohoto čísla nášho bulletinu: *Rodina – privilegované miesto pre výchovu k hodnotám*. Ak tento duch rodiny prenikne i do vzdelávacích zariadení, štátnych, cirkevných a súkromných, môže naša spoločnosť hovoriť o nádeji do budúcnosti, lebo buduje na solídnom základe.

Diskusia o hodnotách ako životodarnom pojive každej spoločnosti prebieha azda v každej členskej krajine Európskej únie – nielen v súvislosti s rozširovaním Únie a s návrhom Ústavy EÚ. Prosto pri spájaní rôznorodých národných kultúr (nielen ekonomík!) sa ukazuje akútna potreba ísť ku koreňom, z ktorých pramení to, čo nás ľudí naozaj dokáže spájať...a to sú hodnoty.

Aj v Nemecku túto tému vzali veľmi vážne. Do celonárodnej diskusie o hodnotách prekvapivo vstúpila iniciatíva spolkovéj ministerky pre rodinu, seniorov, ženy a mládež pani Uršuly de Leyen v apríli 2006. Iniciovala vznik projektu „Spojenectvo (pakt) za výchovu“ (*Bundniss für Erziehung*). Svoje kroky zdôvodnila pani Uršula de Leyen slovami: „Hodnoty poskytujú deťom a rodičom oporu a orientáciu“. Cieľom tejto iniciatívy je sprostredkovať rodičom a ich deťom orientáciu pre výchovu, spočívajúcu na hodnotách.

Heslo projektu znie: „Výchova orientovaná na hodnoty: čo je potrebné, čo je možné?“ Pri štarte projektu prizvala pani ministerka ako partnerov dve väčšinové kresťanské cirkvi, evanjelickú a katolícku cirkev, ich odborníkov a odborne zainteresované inštitúcie. Za to na jednej strane zožala od médií masovej komunikácie poriadnu kritiku, na druhej strane ňou iniciovaný projekt zaktivizoval rodičovské organizácie k spolupráci.

V rámci nami zvolenej témy pre toto číslo nášho bulletinu **Rodina – privilegované miesto pre výchovu k hodnotám** Vám, vážení čitatelia, predstavíme spoločnú expertízu k spomenutému nemeckému projektu od dvoch odborníkov z Univerzity v Tubingen, ako ich publikoval odborný časopis *Stimme der Familie*, č. 3-4/2006. Jeho redakciu sme požiadali o láskavý súhlas k prekladu a publikovaniu textu citovanej expertízy.

Vydavateľ

TÉMA

Rodina – privilegované miesto pre výchovu k hodnotám

1

Rásť v hodnotách

Prof. Dr. Friedrich Schweitzer, katedra pedagogiky náboženstva na Evanjelickej teologickej fakulte Univerzity v Tübingen

Budem hovoriť z perspektívy vedeckej pedagogiky náboženstva. Ja sám som evanjelickým teológom a pedagógom, hovorím však súčasne z perspektívy ekumenickej spolupráce. Môj príspevok vznikol z dlhodobej úzkej spolupráce s mojím katolíckym kolegom na Univerzite v Tübingen Albertom Biesingerom a aj na základe našej spoločnej expertízy pre Spolkové ministerstvo pre rodinu, seniorov, ženy a mládež. Tému *Výchova orientovaná na hodnoty: čo je potrebné, čo je možné?* som rozpracoval vo forme troch otázok:

1: Na akom spoločenskom pozadí sa výzva k výchove orientovanej na hodnoty posúva do novej polohy?

Žijeme v čase a v spoločnosti, v ktorej volanie po nosných hodnotách pre pluralitné spolužitie veľmi rozdielnych ľudí a kultúr sa stalo nevyhnutnosťou. Predpokladám, že táto téza je známa a široko akceptovaná.

Čo je tu však nové, to je poznanie – podľa 12. správy o deťoch a mládeži (2005) – že rastúca verejná zodpovednosť za predškolskú výchovu a vzdelávanie by sa mala chápať ešte vážnejšie a dôraznejšie. Tomu zodpovedajú najmä rôzne iniciatívy spolkovej vlády na posilnenie disponibility opatrovníckych možností (Betreuungsmöglichkeiten), na rozšírenie kapacít existujúcich zariadení a na rozvoj nových foriem týchto zariadení.

S tým súvisí novým spôsobom a naliehavejšie postavená otázka, ako by mali „opatrovanie, výchova a vzdelávanie“ vyzeráť, to znamená nároky na kvalitu v najširšom zmysle. Potrebujeme nielen viac opatrovania, my potrebujeme aj pedagogicky účinnejšie ponuky. Avšak aj toľko diskutovaná potreba včasnej jazykovej a prírodovednej prípravy detí – od hodnotenia úrovne nemeckých škôl podľa projektu PISA (kde nemecké deti nepreukázali najlepšie výsledky, pozn. preklad.) – práve preto nesmie byť ochudobnená o hodnoty a s nimi spojené životné orientácie detí.

Tým sme pomenovali prvý ústredný bod: Hodnoty neexistujú same o sebe – hodnoty existujú iba v horizonte životných orientácií, a tie životné orientácie majú vždy svetonázorový alebo náboženský charakter. Je potrebné, aby toto zaznievalo oveľa zreteľnejšie.

2: Aká je súvislosť medzi výchovou orientovanou na hodnoty a náboženstvom?

Začnem pri vonkajších predpokladoch, to znamená pri typoch zariadení, ktoré sú činné v oblasti elementárnej pedagogiky, teda u jasieľ a materských škôl. Tieto zariadenia prevádzkujú prevažne súkromní nositelia zodpovednosti, v tom najmä cirkvi. Táto forma má samozrejme historické dôvody, dnes je však považovaná za vysoko spoľahlivú a sľubnú aj pre budúcnosť: je totiž aj vyjadrením demokratického princípu subsidiarity, resp. princípu vedome rozvíjaného partnerstva medzi štátom a občianskou spoločnosťou.

V akej miere existuje možnosť voľby medzi rôznymi zariadeniami, možno hovoriť o cieľavedomom rozhodovaní rodičov pre cirkevné vedenie takých zariadení. S takýmto rozhodnutím rodičia spájajú mnohoraké očakávania, že cirkevné zariadenia sú za jasnú hodnotovú orientáciu.

Z vedeckého hľadiska je zrejma obsahová súvislosť medzi hodnotami a náboženstvom, samozrejme v rôznej miere diferencovaná: na jednej strane nemožno stotožniť náboženstvo a etiku, na druhej strane náboženstvo patrí k najdôležitejším prameňom hodnotovo orientovaného života a konania. To platí aj pre pedagogiku:

hodnoty a normy môžu existovať aj bez náboženstva, avšak principiálne odmietnutie náboženského základu výchovy k hodnotám by bolo absurdné. Názorne vyjadrené: kvety môžu rásť aj v skleníku, z toho však nevyplýva, že by bolo účelné prestať pestovať kvety vo voľnej pôde.

Pritom je dôležité zohľadniť aj vek, respektíve vývoj dieťaťa. Čím je dieťa mladšie, tým menej možno aplikovať nejakú špecifickú výchovu k hodnotám, na spôsob etickej výchovy ako osobitného predmetu popri iných výchovných predmetoch. Namiesto toho nech je výchova k hodnotám jednoducho súčasťou životnej formy, v ktorej dieťa žije: deti sa neučia hodnotám v nejakej izolovanej forme, ale v spoločne prežívanom živote a činnostiach. Z toho vyplývajú pre prax veľmi závažné dôsledky.

Najskôr však musíme ešte konštatovať, že výchova k hodnotám založená na náboženstve nemusí znamenať neprekonateľnú prekážku ani pre svetonázorovo neutrálny štát, aspoň nie podľa nemeckej tradície (na rozdiel od francúzskeho princípu laicizmu). Je však treba vylúčiť dva prístupy: štát nesmie ani vystupovať ako vychovávateľ v náboženstve (to by znamenalo návrat k štátnemu náboženstvu), ani neslobodno pripustiť nejakú vzájomnú výmenu funkcií štátu a Cirkvi (to by znamenalo návrat k špatnému štátnemu cirkevnictvu). Naproti tomu je zmysluplná a možná spolupráca v zmysle jedného z článkov (7,3) Ústavy. Táto spolupráca by sa týkala najskôr len školskej výuky náboženstva, mohla by však poslúžiť ako model aj pre iné oblasti spolupráce. V prospech pozitívnej náboženskej slobody môžu štát a Cirkev tak spolupracovať, že každá strana si svoje príslušné kompetencie zreteľne vymedzí a zachová a – pri zachovaní tohto predpokladu – vzájomne sa podporujú.

Táto spolupráca sa v oblasti školskej výuky náboženstva zachovala – bez nejakého náboženského nátlaku na deti alebo rodičov a s principiálnou otvorenosťou voči partnerom spolupráce mimo Cirkvi.

3: Aké perspektívy konania sú najviac naliehavé?

Aj tu sa sústredím iba na tri hľadiská:

Po prvé: nemali by sa rozdielne úlohy vzájomne tromfovať, ako sa to už viackrát v minulosti stalo. Ide totiž aj o to, aby sa posilnili výchovné možnosti a výchovné kompetencie rodičov, ako aj o to, aby ponuky dopĺňajúce rodinnú výchovu boli spôsobilé aj pre výchovu k hodnotám. To sa týka najmä denných zariadení pre deti, ale aj spolupráce s partnermi z lokálnej a regionálnej úrovne a z médií masovej komunikácie.

Po druhé: musí byť zrejmé, že výchova k hodnotám nemá fungovať ako osobitný vzdelávací program, ale iba prostredníctvom účinného vtiahnutia dieťaťa do životného prostredia, ktoré ho obklopuje. Výchova k hodnotám sa jednoducho deje podľa toho, ako a čím žijú rodiny alebo aký celkový postoj zaujíma zariadenie pre deti. Preto nejde o nové vzdelávacie programy, ale o životné formy naplnené bohatým etickým obsahom.

Po tretie: je treba vychádzať z faktu, že deti sú od malička pýtajúce sa a hľadajúce bytosti. Hodnoty a náboženstvo sú súčasťou ich otvorenosti voči svetu. Deti nechcú iba vedieť, odkiaľ sa dá získať chlieb alebo ako sa likvidujú smeti – chcú vedieť aj to, kto alebo čo vlastne je Boh a čo sa deje s mŕtvymi. Preto deti potrebujú také okolie, ktoré im môže poskytnúť dostatočné podnety alebo povzbudenie aj v tomto ohľade a ktoré ich nenechá pri ich veľkých otázkach odkázaných na seba samých.

Preto končím s touto tézou: Čo je potrebné a čo je možné sa musí na prvom mieste posudzovať podľa potrieb dieťaťa a podľa toho, čo je pre dieťa dobré. Musíme sa však naučiť, že k tomu dobrému nepatrí iba zdravotná a intelektuálna pohoda, fitness, ale aj hodnoty, životná orientácia a náboženstvo.

Stimme der Familie, ročník 56., č. 3-4/2006, s. 5-6

Preklad: (tl)

2

Vízia pre život

Prečo je dôležité poskytnúť deťom v ich otázkach náboženské sprevádzanie?

Prof. Dr. Albert Biesinger, katedra pedagogiky náboženstva a vzdelávania dospelých na Katolíckej teologickej fakulte Univerzity v Tübingen

Deti sa vopred nespýtajú, na čo sa nás smú opýtať. Sú zo svojho najhlbšieho vnútra religióznymi bytosťami. Ešte nikdy som nestretol také dieťa, ktoré by nekladlo filozofické a náboženské otázky.

Čím som vlastne bol, keď som tu ešte nebol? Ako je to možné, že viem, čo som? Verí mačka, že Boh vyzerá ako mačka? Je Boh mužom alebo ženou, alebo obidvomi?

Takto sa pýtal malý Maťo.

Deti sú na prieskumnej ceste za víziou pre ich život. Nechať ich v štichu v tom ich hľadaní, zľahčovať ich vlastnú interpretáciu znamená oberať ich o ich dôstojnosť. „Deti a ich veľké otázky” sa volá zborníček autentických otázok detí. Sú často dojímavé a aj pre nás dospelých znamenajú výzvu.

Pomoc, moje dieťa je nábožné...

Jeden televízny film pred nejakým časom predstavil na situácii mladých rodičov excelentným spôsobom práve túto tému. Pani režisérka v prípravnej fáze produkcie tohto filmu mi z príležitosti mojej prednášky v Kolíne na tému „Deťom nesmieme o Bohu klamať” porozprávala svoj vlastný príbeh s jej 8-ročnou dcérou: “S témou Boh som vlastne skončila už pred mnohými rokmi. A teraz ma moja dcéra so svojimi náboženskými otázkami celkom zmiatla. Zistujem, že otázky, ktoré mi ona kladie, sú aj pre mňa otázkami...”

Je to tak. Mnohí rodičia sa cez „detskú teológiu” vo vlastnej rodine dostávajú do situácie, že sa musia znova zaoberať náboženskými otázkami. Ozývajú sa aj falošné interpretácie tohto javu, akoby deti mali robiť nábor svojich rodičov do Cirkvi. Je to však skôr tak, že vnímajúc radikálnosť pohľadu dieťaťa, môžeme povedať tézu: deti sú kňazmi pre svojich rodičov. Deti, chlapi aj dievčatá, sú často viac svedkami Božej blízkosti ako dospelí.

To však platí za predpokladu, že rodina dieťaťa – akokoľvek je štruktúrovaná (otec, matka, dieťa, jednorodičovská rodina, rodiny s osvojenými deťmi, rodiny s deťmi rôzneho pôvodu po rozvode) – neprekáža tomuto komunikačnému procesu, naopak ho tvorivo podporuje. Moja vedome provokatívna veta „Deťom nesmieme o Bohu klamať” medzičasom dala v širokých kruhoch podnet k tomu, aby rodičia boli pozornejší k otázkam detí a k ich procesu hľadania a nebrzdili ich vzťah k Bohu. Poznám bohužiaľ veľa, veľa detí v Latinskej Amerike, ktoré boli vo svojom živote podvedené, pripravené o čistú vodu, o školské vzdelanie, o svoje detstvo, o svoju predstavu ľudsky dôstojného života. A poznám v nemecky hovoriacom priestore dosť detí, rodičia ktorých považujú všetko možné za dôležitejšie ako mať čas pre svoje dieťa: pre pokojný rozhovor s ním, pre určitý večerný rituál, pre nejaký biblický príbeh na dobrú noc.

Keď je to tak jednoduché, tak potom to aj ja môžem skúsiť...

Pri jednej prednáške pre veľkú skupinu rodičov v oblasti Bodamského jazera sme spoločne s nimi uvažovali o tom, ako by oni sami doma mohli podporiť ich dieťa v príprave na prvé sväté prijímanie a ktoré témy a ako by mali s ním prebrať. Ohromné prekvapenie – veď to je predsa úloha kňaza a pani katechétky/pána katechéty. Veď na to by potrebovali študovať teológiu.

Ku koncu večera povedal jeden otec, ktorý sám vychovával dieťa, inžinier: Keď je to tak jednoduché, tak potom to aj ja môžem skúsiť...“ Medzičasom sa ukázalo, že rodičia dokážu veľmi dobre zužitkovať poskytnuté materiály a témy (Biesinger, A.: Vnímať Boha novými očami, Rodinná príručka, Mníchov, 2004), aby pokračovali v príprave ich detí na prvé sväté prijímanie:

Čo bude, keď zomrieme

Zmeny a premeny nášho života

Spojenie s Bohom v chlebe a víne

Podobné témy ako tieto sú pre rodičov oporou a pomocou. Každý z uvedených bodov poskytuje určitú elementárnu syntézu na úrovni základných poznatkov.

Ak nič nevieme, nedokážeme naše dieťa vychovávať vo viere. S podobnými témami rodičia, ktorí sú ochotní čítať, dokážu viac, ako si doteraz mysleli. A kto to so svojim dieťaťom poctivo preberie, získa aj pre vlastnú

vieru širší a fundovanejší obzor. Lenže rodičia hovoria: Nemám vôbec čas...

Večerné oázy

Často počúvam od rodičov túto vetu. Často znamená viac ako len merač počtu disponibilných hodín. Mnohí rodičia sa cítia tak vyťažení a vyštvavení, že odmietajú ešte ďalší stres v podobe náboženskej výchovy ich detí. Toto je však práve kľúč pre vzdelávanie rodičov: náboženská výchova je oázou, znamená spočinutie a upokojenie v dôvere v Božie prisľúbenia:

„Podťe ku mne všetci, ktorí sa namáhate a ste preťaženi; ja vám dám odpočinutie“ (Mat 11, 28).

Sprevádzanie v raste vo viere je predsa vzájomný, obojstranný proces. Aj otcovi a matke dobre padne, keď si s dieťaťom večer sadnú a niečo mu prečítajú z Biblie alebo nejaký pekný príbeh a spolu s ním preberú, čo prežilo počas dňa: Čo bolo dnes pekné, čo nebolo až tak pekné?

A z malého päťročného školkára vyhrkne: „Milý Bože, dnes to nebolo moc pekné! Môj kamarát mi dal zaucho – a ja som mu to vrátil... Dobrú noc, milý Bože!“

Spojiť obojstranné vzájomné zhrnutie dňa s náboženskou výchovou znamená dôležitú skúsenosť.

Rituály, rituály... čo nie je v priebehu konkrétneho dňa zabudované ako rituál, sa vníma ako menej dôležité a žije sa menej intenzívne. Večerné rituály sú pre rodičov vhodnou príležitosťou na záver dňa sa ešte raz s dieťaťom dokázať dorozumieť, možno aj sa zmieriť po nejakom konflikte, sprostredkovať si blízkosť a nehu. Mám spätnú väzbu od rodičov na príklady rituálov v mojich prednáškach, že ich používajú.

Dokážete viac, ako si myslíte...

Táto motivácia je pre rodičov nesmierne dôležitá. A preto je veľmi správne, ak zodpovedné inštitúcie pre vzdelávanie rodičov, popri morálnom imperatíve na rodičov ohľadne výchovy detí, zvažujú aj úroveň ich možností: Čo potrebujú rodičia, aby mohli svoje deti viesť k odpovediam na ich „veľké otázky“, aby ich mohli sprevádzať v prehľbovaní ich viery v Boha.

Stimme der Familie, 56. ročník, č. 3-4/2006, s. 3-4

Preklad: (tl)

3

Motto:

„Aby hmotné dobrá nevyhášali smäd po duchovných dobrách...“ (modlitba neznámeho autora)

Ku výchove k hodnotám patrí aj zaujať správny, vyvážený postoj k hmotným hodnotám. Tu je pre dieťa rozhodujúci postoj jeho rodičov a ich každodenné uplatňovanie hierarchie hodnôt. Konzumistické tlaky, reklama, statusové zvädzanie k zbytočnej spotrebe a napodobňovaniu ... Táto realita nie je ľahko zvládnuteľná ani pre dospelých, nie to pre deti a mládež. Preto je okrem základného vkladu rodiny veľmi žiadateľné, aby deti v škole dostali isté množstvo systematicky podaných informácií o spotrebiteľskom správaní, o právach spotrebiteľa byť pravdivo informovaný a povinnostiach spotrebiteľa informovať sa a selektovať z rôznych ponúk a pod.

Výchova k spotrebiteľskému správaniu – Nástroj pre zvládanie spotrebiteľskej každodennosti a brzda chybného spoločenského vývoja

Prof. Dr. Eda Müller, členka predstavenstva
Spolkovej asociácie spotrebiteľských centráľ

Spolková asociácia spotrebiteľských centráľ v Berlíne sa vo februári 2006 obrátila na žiakov a žiačky berlínskych škôl od 10. triedy nahor so 17 otázkami. Pri príležitosti Svetového dňa spotrebiteľov si chceli preveriť úroveň ich spotrebiteľských vedomostí. Jedna z otázok znela:

Ako sa rozhodnete? Pri nákupe v supermarkete vám chýbajú už iba jablká. Pre ktoré sa rozhodnete?

- *Pre jablká z Nemecka? Tu je predpoklad, že relatívne nízke prepravné náklady nezvýšia neúmerne cenu.*
- *Pre jablká z Nového Zélandu? Tieto jablká sú určite menej „zaťažené“ chémiou, lebo na N.Z. priemysel nie je až tak rozvinutý.*
- *Pre jablká komplexne prirodzene pestované aj ošetrované? Tu je predpoklad, že pri ich pestovaní sa plne uplatňujú ekologické hľadiská.*

Práve túto otázku väčšina žiakov a žiačok nezodpovedala správne. Avšak aj v iných oblastiach spotreby, ako je právo na výmenu zakúpeného tovaru, obchod cez internet, nákup na úver sa ukázalo, ako slabo sú mladí spotrebiteľia pripravení čeliť výzvam spotrebiteľského trhu. Hoci 570 opýtaných odpovedalo správne polovicu otázok, nie je dôvod k uspokojeniu sa. Skôr je to dôvod k obavám, že mnoho žiakov a žiačok opúšťa školy ako totálni laici v oblasti spotreby.

Laici v oblasti spotreby majú právo na spotrebiteľské vzdelávanie

Je zrejmé, že ani v rodine, ani v škole nedostali respondenti postačujúcu prípravu a podporu pre výkon ich budúcej spotrebiteľskej roly. Vzdelávanie nastupujúcich generácií zrejme preto stroskotáva, pretože dospelí, ktorí ich obklopujú, sami majú slabé spotrebiteľské vedomie, vedomosti a skúsenosti. Ak sa rodičia v tomto smere spoľahnú na školu, mali by vedieť, že tu veľa závisí od nadšecov – učiteľov, ako a v akej miere školákom odovzdajú návod na rozumné a zodpovedné spotrebiteľské správanie. Zatiaľ sa totiž štátne vzdelávacie politiky viac spoliehajú na mimovládne organizácie a nie sú pripravené tento nedostatok riešiť.

Z tohto dôvodu bola témou Svetového dňa spotrebiteľov v roku 2006 v Nemecku aj v iných krajinách EÚ práve otázka spotrebiteľskej osvetu a vzdelávania.

Fikcia suverénneho spotrebiteľa

Nedostatky osvetu v otázkach spotreby majú gradujúce individuálne, sociálne a ekonomické následky. Uvedme niekoľko príkladov: nesprávne stravovacie návyky, nadváha, vysoký počet falošných poisťných zmlúv a neudržateľný životný štýl hedonistickej spoločnosti. Len choroby spôsobené nesprávnou výživou spôsobujú zdravotníctvu ročne náklady vo výške desiatok miliárd a sú indikátorom, či a nakoľko rodičia a škola dostatočne pripravujú deti a mládež na ich úlohu konzumentov. Obraz „priemerne informovaného, pozorného a chápejúceho spotrebiteľa“ vyjadrený Európskym súdnym dvorom žiaľ nie je realitou. Chýbajúce práva, nedostatok informácií a osvetu sú na príčine, že „suverénny“ spotrebiteľ je púhou fikciou.

Čo sa týka detí a mládeže – ešte azda nebola generácia, čo by sa s takým sebavedomím, s takými požiadavkami a s takou náročnosťou pohybovala na trhu ako tá dnešná. Deti a mladí ľudia majú k dispozícii vysoké sumy peňazí. Podľa „Analýzy detského spotrebiteľa 2005“ Vydavateľstva Egmonta Ehapu, disponujú deti od 6-13 rokov (5,9 miliónov detí) kúpnou silou za jeden rok vo výške okolo 5,5 miliárd Euro. Tieto peniaze nie sú samozrejme len v podobe úspor, ale sa vydávajú za značkovú športovú obuv, za bežné snaky a občerstvenia, za najnovšie typy prehrávačov alebo za najnovšie modely mobilov.

Iste by bolo možné sa vyhnúť mnohým špatným rozhodnutiam a vývojovým trendom v spotrebiteľskej každodennosti, keby občania už od detstva a mladosti boli lepšie pripravovaní na život aj v úlohe konzumentov. Je to o to naliehavejšie, nakoľko v stále komplexnejšom svete konzumu, s dominanciou ponuky, je stále ťažšie prijímať správne spotrebiteľské rozhodnutia, tak z hľadiska individuálneho ako aj spoločensky relevantného.

Príklad: Príprava pre udržateľný rozvoj

Nedostatočné vedomosti ohľadne otázok „udržateľného štýlu spotreby“ ako témy prežitia v 21. storočí vyvolávajú osobitné znepokojenie. „Našou najväčšou výzvou v 21. storočí je – zatiaľ trochu abstraktná – idea udržateľného rozvoja ako reality dostupnej pre všetkých ľudí“, tak to vyjadril bývalý generálny tajomník OSN Kofi Annan.

Koncept udržateľného rozvoja v sebe spája ekonomickú stabilitu, zachovávajúcu ekologické zdroje a

rovnováhu prírody, a sociálnu spravodlivosť medzi pohlaviami a generáciami, medzi priemyselnými krajinami Severu a rozvojovými krajinami Juhu. Udržateľná spotreba v tejto súvislosti znamená, aby sa pri spotrebiteľských rozhodnutiach zohľadňovala nielen kvalita a trvanlivosť produktu, ale aj otázka, kto, kde a za akých ekologických a sociálnych podmienok produkt vyrobil.

Aby sa presadil takýto komplexný koncept, k tomu sú pozvaní všetci aktéri v spoločnosti. Aj spotrebiteľia musia poznať a pochopiť svoj podiel. Musia si byť vedomí toho, že ich spotrebiteľské rozhodnutia majú určité následky a podľa toho usmerniť svoje zodpovedné konanie. Dôležitým faktorom pri tom sú informácie o produkte, o jeho výrobe, o jeho spotrebných vlastnostiach a o možnostiach jeho likvidácie. Ak máme podporovať u našej rastúcej generácie skutočne zodpovedné a voči budúcnosti citlivé správanie, musia týmto informáciám rozumieť a ich vyhodnocovať.

Toto je práve úloha spotrebiteľskej osvety a vzdelávania, s tou požiadavkou, aby osveta bola súčasťou každodenného života a nebola veľmi abstraktná. To sa týka aj debaty o udržateľnosti rozvoja a o životnom štýle, čo je vždy úzko spojené s individuálnymi hodnotami. Sem patrí aj otázka: Je hodnotenie „dobre žiť“ to isté ako „veľa mať“? Alebo: Nie sú materiálne hodnoty azda náhradou za emocionálne potreby?... Takto vzdelávanie týkajúce sa udržateľného rozvoja neprispieva len k zodpovednejšiemu a slobodne zvolenému spôsobu života, ale ponúka možnosti diskutovať, skúmať a preverovať hodnoty a postoje a dodávať odvahy k rozhodnutiam ich zmeniť.

Čo je potrebné urobiť?

Spotrebiteľské vedomosti človekovi nenatečú do hlavy, musí si ich osvojiť učením. Aby spotrebiteľ mohol prijímať vedomé a suverénne rozhodnutia, musí byť nielen dostatočne informovaný, ale aj dostatočne vzdelaný. To platí o to viac, čím je ponuka tovarov a služieb viac komplexná a menej prehľadná a čím viac sa očakáva od spotrebiteľa jeho vlastná zodpovednosť.

Zatiaľ čo spotrebiteľská politika využíva legislatívne nástroje, úradnú kontrolu a dozor na ochranu spotrebiteľov, spotrebiteľská osveta a vzdelávanie sú zacielené na aktiváciu konania a rozhodovania podľa vlastnej zodpovednosti. Toto rozhodovanie má rozmer pragmatický, s ohľadom na rozpočet domácnosti, a rozmer hodnotový, s ohľadom na ekologické a sociálne kritériá.

Potrebuje široké spojenectvo spotrebiteľskej politiky, hospodárskej politiky, vedy a výskumu, aby bolo možné spoločnou ofenzívou docieľiť spotrebiteľské vzdelávanie i na nemeckých školách. Zásada: „Učíme sa nie pre školu, ale pre život“ sa musí začať žiť na nemeckých školách práve v tejto oblasti! Cieľom je, aby mladí ľudia neopúšťali školu bez základných vedomostí potrebných pre každodennú spotrebu. Pre dosiahnutie tohoto cieľa je potrebné urobiť niekoľko základných krokov:

- 1) Uznať právo študentov na vzdelávanie v oblasti spotrebiteľských spôsobilostí ako súčasť všeobecného vzdelania a opačne: povinnosť študentov sa vzdelávať ako budúci spotrebiteľia.
- 2) Spotrebiteľské vzdelávanie zahrnúť ako súčasť učebných plánov všetkých druhov škôl – od základnej školy po gymnázium, pre všetky vekové stupne, vo všetkých spolkových krajinách.
- 3) Ďalší vývoj tradičných predmetov „náuka o domácnosti“ a „domáce hospodárenie“ premeniť na samostatný vzdelávací predmet „Výživa a spotreba“.
- 4) Niektoré osobitné aspekty spotrebiteľského vzdelávania (ako napríklad práca so záručnými listami, ako odolávať hudobným trikovi reklamy a pod.) možno rozložiť do viacerých predmetov.
- 5) Vypracovať kontrolovateľné štandardy spotrebiteľského vzdelávania.
- 6) Posilniť úroveň spotrebiteľského vzdelávania prípravou a doplňujúcim vzdelávaním kompetentných odborníkov.
- 7) Zriadiť v rámci Európskej únie analogicky k Európskej agentúre životného prostredia Európsku spotrebiteľskú agentúru, ktorá by systematicky sledovala stav spotrebiteľského vzdelávania v EÚ a ho ďalej podporovala.

4

Pozor na reklamu!

Gwen Garnier-Duguy

V reklame platí pravidlo, že používa reč superlatívov, aby presvedčila o prevahe vychvaľovaných produktov. A tak sa používajú slová, ktoré kedysi označovali čosi absolútneho – spomeňme aspoň dve také slová: krása alebo šťastie – vo vulgárnom zmysle. Týmto spôsobom sa reč, jazyk kazí. Ako žiadna iná realita v spoločnosti práve skrze zneváženie jazyka prispieva reklama k strate posvätného vo svete.

Toto nafúknutie superlatívov v jazyku, táto zmena pôvodného zmyslu slov sa udomácňuje aj v našich mozgoch/hlavách. A naša sebaobrana stráca na intenzite, veď naše každodenné vyjadrovanie v tých najbanálnejších všedných veciach sa pripodobňuje reči marketingu.

Naša slovná zásoba, naša reč podľahli strate reality, zrádnemu odcudzeniu sa pôvodným koreňom. Takto vyvoláva reklama prostredníctvom svojho vlastného jazyka a vlastnej chudobnej slovnej zásoby deštruktívny účinok. Obracia sa totiž na „masového človeka“, ktorého na jednej strane považuje za hlupáka, ktorého však na strane druhej chce ohlupovať. Cieľ: aby sa ku každej (módnej) novinke v ponuke naučil artikulovať radostný súhlas so svetom, aký mu reklama navrhuje ...

Naša reč, ktorá vyjadruje našu logiku, odráža našu intelektuálnu a psychickú štruktúru. V súčasnosti sa prispôbuje, deformuje podľa pravidiel marketingu. To má veľmi závažné dôsledky: Bez toho, že by sme si to uvedomovali, myslíme všetci na spôsob marketingu.

Autor Gwen Garnier-Duguy pracoval v oblasti marketingu.

Vission 2000, č. 6/2006

Preklad: (tl)

INFORMÁCIE Z DOMOVA

1: Pokračuje priebežné vzdelávanie učiteliek a učiteľov *Výchova k manželstvu a rodičovstvu – sexualita v slobode a zodpovednosti*, v školskom roku 2006/07 formou monotematických jednodňových seminárov, pozostávajúcich z prednášky a metodických cvičení. Po téme *Súčasný stav biotechnológií v medicíne a ich etické dilemy* (jeseň 2006) budú nasledovať tri semináre v marci (23. marca v Žiline a 30. marca v Modre) a v máji 2007 (Prešov) na tému: *Vzťah k inštitúcii manželstva v súčasnej kultúre: rezignácia na šťastie trvalého vzťahu?*

Vzdelávanie organizuje a financuje Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo, v spolupráci s Metodicko-pedagogickým centrom v Bratislave, Tomašikova ul. 4, s Metodicko-pedagogickým centrom v Bratislave Exnárova 20, s Metodicko-pedagogickým centrom v Prešove, Tarasa Ševčenku 11.

Kontakt: www.family-sk.sk

2: Pripravuje sa medzinárodná konferencia na tému *Vzdelávanie v Európe 2007*. Hlavnými organizátormi sú Slovenská rada rodičovských združení (SRRZ) a Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo (SSRZR). Projekt konferencie sa tematicky delí na vedecko odborný pohľad na partnerský vzťah rodiny a školy, pod názvom *Škola a rodina v Európe 2007* a na prenos skúseností z modelových riešení náročných situácií vo vzdelávaní a výchove, pod názvom *Sprievodca krízami dieťaťa v ranom veku*.

Termín konferencie je plánovaný na 17.-21. mája 2007 v Spišskej Kapitule.

Kontakt: www.srrz.sk

www.family-sk.sk

3: Oslavu Dňa počateho života (25. marec) a s ním súvisiace podujatia pripravuje občianske združenie Fórum života v rámci celoslovenskej kampane. Cieľom tejto každoročnej kampane je šíriť úctu k ľudskému životu, osobitne ku krehkej a bezbrannej podobe človeka pred narodením. V tomto roku budú osobitne vyzdvihnuté dve skutočnosti: 50. výročie legalizácie potratu pre obyvateľky a obyvateľov Slovenska a jej dôsledky a odtabuizovanie témy utrpenia žien po potrate.

Kampaň na ochranu počateho života bude bohato medializovaná.

Kontakt: www.forumzivota.sk

4: Občianske združenie Združenie za sociálnu reformu vydalo knihu autora Billa Bakera *Z bludného kruhu*. Kniha je plodom niekoľkoročnej intenzívnej osvetovej činnosti autora medzi sociálne odkázanými občanmi a občankami na východnom Slovensku a porovnávacej analýzy viacerých etáp reformy verejných financií na Slovensku a sociálnej reformy v USA. Myšlienky autora sú veľmi inšpirujúce a podané živým a dobre čtivým jazykom.

Kontakt: Združenie za sociálnu reformu

Letná 38, 040 01 Košice

INFORMÁCIE ZO ZAHRANIČIA

1: Tisícky študentov z Ameriky i z celého sveta sa pripojili k novej svätováľentínskej iniciatíve. Ako odpoveď na výzvy masmédií voči zaľúbeným všetkých vekových kategórií, najmä tých najmladších, aby oslávili novodobu (z konzumistických dôvodov?) aktivovaný „sviatok svätého Valentína, patróna zaľúbených“ v našej kultúre bežne propagovanými prejavmi, vyhlásili tento deň za Deň čistoty. Na internetovej stránke tejto iniciatívy sa hovorí: „Dnešná spoločnosť bombarduje mladých ľudí správami, že by mali čo najskôr začať so sexuálnym životom, že by mali získavať skúsenosti. Deň čistoty ponúka možnosť postaviť sa proti tomuto prúdu“.

V tomto roku už po štvrtý krát mladí ľudia, ktorým sa zapáčila táto výzva plávať proti prúdu, využili sviatok svätého Valentína, aby získavali svojich vrstovníkov pre život v čistote a vernosti budúceho partnerovi/partnerke.

Prameň: www.dayofpurity.org

2: Centrum nádeje a pomoci (CENAP) v Brne v spolupráci so spolkom Verein Freies Leben zorganizovalo 26. februára 2007 sympóziium *Udalosti pred narodením a ich dôsledky*, o význame prenatálneho vývoja na neskoršie fyzické a psychické zdravie dospelého človeka. Sympóziium bolo určené pre pôrodné asistentky, pôrodníkov a lekárov ďalších špecializácií, zdravotné sestry a psychológov.

Vedúcou osobnosťou sympózia bol svetoznámy odborník v psychosomatike Terence Dowling, M.A. PhB. B.A. Od roku 1984 pracoval ako psychoterapeut s dôrazom na poruchy v prenatálnom vývoji. Založil v Heidelbergu Inštitút prenatálnej psychológie, v roku 2003 bol spoluzakladateľom organizácie Verein Freies Leben.

Kontakt: www.cenap.cz

3: V dňoch 11.-13. mája 2007 organizuje Svetový kongres rodín (World Congress of Families) vo Varšave konferenciu. Táto svetová organizácia spája rodičovské a prarodinné orientované organizácie s cieľom vytvoriť určitú protiváhu svetovým liberálnym inštitúciám zameraním na podporu vývoja rodinnej kultúry založenej na manželstve muža a ženy.

Kontakt: www.worldcongress.org/default.htm

4: Počas stretnutia s pracovnou skupinou pre rodinu a ochranu detí Európskeho parlamentu v Bruseli 30. januára 2007 oznámila nemecká ministerka pre rodinu, seniorov, deti a mládež pani Uršula von der Leyen svoj zámer: počas predsedníctva Nemecka v Rade Európy navrhne Rade Európy zriadenie Európskej aliancie pre rodinu. Vyjadrila tým prioritu Nemecka pri výkone predsedníctva podporovať rodinu. Nevyhnutnosť a potrebu realizovať tento zámer zdôvodnila pani von der Leyen pri inej príležitosti takto: masívne demografické zmeny, starnutie populácie a týmito procesmi vyvolané ekonomické a sociálne deficity. Od realizácie prarodinnej politiky očakáva okrem iného významný príspevok pre ekonomickú prosperitu a sociálnu solidaritu.

Kontakt: www.catholicnewsagency.com

5: „Podnikateľský monitor na podporu rodiny 2006“ svedčí o rastúcom prarodinnom postoji v hospodárskych kruhoch v Nemecku. Projekt na podporu tohto postoja vypracoval Inštitút hospodárstva SRN v Kolíne z poverenia Ministerstva pre rodinu, seniorov, deti a mládež SRN.

Kontakt: www.beruf-und-familie.de/index.php?c=aktuelles

6: Vznikol nový internetový portál Pre rodičov a deti (Homepage für Eltern und Kinder). Jeho úlohou je ponúkať a orientovať rodičov aj deti na zaujímavé a užitočné internetové stránky, pre informáciu i pre zábavu.

Kontakt: <http://www.kinderonline.ch>

STANOVISKÁ K AKTUÁLNYM OTÁZKAM

Relativizácia pojmov a hodnôt - rozhovor skeptika a morálneho teológa

Otázky – Ing. Pavol Baxa, odd. sociálnych vecí,
Magistrát hl. mesta Bratislavy (v r. 2002)

Odpovede – Doc. ThDr. Helena Hrehová, PhD,
Fakulta humanistiky, Trnavská univerzita

1. Aké charakteristiky má jav, aby mohol byť považovaný za hodnotu pre človeka?

Odpoveď:

Má to byť niečo potrebné, užitočné a dobré pre človeka, niečo, čo pozitívne ovplyvní a obohatí jeho život. Hodnoty prispievajú k morálnosti, pretože v sebe zahŕňajú pravdu, dobro a krásu. Ľudia nimi vyjadrujú vzťah k niečomu, čo je na zemi ideálne: prechod *od faktu k právu* a *od túžby k dosiahnuteľnému*. Hodnoty sú poznateľné, pripomína nám ich rozum a svedomie. Ich napĺňanie v praktickom živote robí ľudí šťastnými.

2. Čo poradiť ľuďom, ktorí si chcú hodnoty svojho života zoradiť do určitého poradia? Nie je máťúce hovoriť o hierarchii hodnôt, keď aj tak vyššia hodnota nášho života určuje napr. starosť o deti, alebo konkrétny životný štýl?

Odpoveď:

Naopak. Ľudí treba viesť a učiť, aby si dokázali zoradiť hodnoty v svojom živote podľa stupňa dôležitosti. Hierarchia hodnôt je faktom analogickým aj v prírode: Stvoriteľ - stvorenia, rozdielne spoločenské postavenie jednotlivcov, ale tak je tomu aj v živote zvierat (včely, mravce). Hierarchia je na svete jednoducho preto, že na počiatku bol niekto, kto bol absolútne prvý - Boh. Na druhej strane kto z nás by sa chcel priečiť tomu, že život je veľkou hodnotou? Zdravie tiež logicky uprednostníme pred bohatstvom a slávou. Hierarchia hodnôt je potrebná, pretože koordinuje spoločenský život, robí ho funkčným a privádza poriadok do sveta. Bez hierarchie by bol chaos. Na skutočnosť hierarchie upozorňoval už Dekalóg. Boh dal Mojžišovi na vrchu Sinaj dve tabule. Na prvej boli tri prikázania, dotýkajúce sa vzťahu v rovine vertikálnej: človek - Boh, na druhej ďalších sedem prikázaní, ktoré mali riadiť vzťah v rovine horizontálnej podľa hodnotovej dôležitosti.

3. V prípade konfliktu záujmov, čo urobiť s nižšou hodnotou? Nestačí nám v podstate iba jediná hodnota - tá najvyššia?

Odpoveď:

Vyššia hodnota musí mať prednosť pred nižšou. Ako príklad uvediem hodnoty zdravia a vzdelania. Vzdelanie je dôležitou hodnotou, ale ak niekomu štúdium spôsobuje zdravotné problémy, zaiste nechá štúdium a uprednostní zdravie. To isté platí aj v rodine. Potreby malého dieťaťa zatlačia do úzadia potreby starších detí alebo dospelých.

Človeku nestačí iba jediná hodnota, pretože človek nie je *actus purus* ako Boh, ale naopak *actus compositus*. Človek má telo, zmysly, podlieha vášňam, ktoré sa musí v priebehu celého života učiť ovládať, ak nechce byť ovládaný. Jedni skôr, druhí neskôr, a sú aj takí, ktorí si nikdy neuvedomia, že najvyššou hodnotou je Boh. Iba svätí a tí, ktorým je to dovolené spoznať, vedia, že v Bohu je plnosť všetkých hodnôt v zmysle pleromatickom (plnosti).

4. Snád' najhoršia situácia v hodnotovom systéme jednotlivca nastáva, keď veciam v živote priradi rovnakú dôležitosť. Pri dnešnom preferovaní individualizmu kladieme na tú istú úroveň hodnoty jednotlivca a aj hodnoty rodiny, pričom jednotlivec má v právach prednosť. Je to správne?

Odpoveď:

My ľudia máme sklony pripisovať viacerým veciam tú istú dôležitosť. Problém nie je nový, ale starý ako ľudstvo. Príčina je v optike nášho videnia a v neschopnosti rozlišovať podstatne dôležité od menej dôležitého. Dokumentuje to aj starozákonná prax, keď k Božím prikázaniam začali postupne pribúdať stovky ďalších prikazov, noriem, nariadení a predpisov na základe ľudských interpretácií. Človek napokon nevládal uniesť túto ťarchu.

Pokiaľ ide o hodnotu jednotlivca a rodiny, tu chcem zdôrazniť, že človek je predovšetkým osobou, teda subjekt v prvej osobe. Rodinu tvoria osoby. Autenticnosť osôb musí byť rešpektovaná aj v rodine, a to vôbec nie je prekážkou toho, aby sme rodinu považovali za základnú bunku spoločnosti. Individuum sa však nemusí nevyhnutne stotožňovať s individualizmom. Ideálom rodinných zväzkov je agapickosť (vzájomná nezištná láska) a súdržnosť.

5. Je rodina hodnotou pre jednotlivca? Možno rodinu porovnať s hodnotami základných ľudských práv? Je korektné tieto hodnoty navzájom porovnávať?

Odpoveď:

Rodina je veľkou hodnotou pre jednotlivca, ale nie je jedno v akej rodine sa narodíme. Dieťa má právo vyrastať v kompletnej rodine. Nielen matka, ale aj otec je pri výchove nepostradateľný. V istom veku sa dievčatá identifikujú s matkou, chlapci s otcom a aj súrodenci majú svoj význam. V rodine sa učíme vzájomnej vzťahovosti. Porovnať rodinu s hodnotami základných ľudských práv je však podľa mojej mienky trochu nadsadené. Právo na život, na bývanie a práca patria medzi základné ľudské práva a sú tzv. primárnymi existenciálnymi hodnotami. Zasahovať do toho či si má niekto založiť rodinu alebo nie, je vec súkromná, ale dieťa má právo vyrastať v rodine. Rodina je pre jednotlivca hodnotou, ale v dospelosti už nie je nevyhnutnou hodnotou. Vzájomná konfrontácia je opodstatnená, ponúka priestor pre reflexiu, čo je viac dôležité a tým pripravuje pôdu pre zmysluplné pochopenie hodnoty jednotlivca aj rodiny.

6. Ako interpretovať konfrontáciu slobody so životom v rodine. Kde nájsť spoločného menovateľa pre formovanie hodnôt individuálneho života a života v rodine?

Odpoveď:

Sloboda je Božím darom človeku, avšak treba pamätať na to, že nikto z nás nie je absolútne slobodný. Naša ľudská sloboda je limitovaná slobodou iných a končí tam, kde začína sloboda blížnych. Zrelá sloboda je taká, ktorá je zodpovedná. V rodine sme slobodní natoľko, nakoľko vytvárame priestor pre slobodu našich blízkyh a nakoľko sme zodpovední za seba navzájom. Spoločným menovateľom pre formovanie hodnôt individuálneho života a života v rodine je vzájomná láska, úcta, rešpekt, konštruktívny dialóg. Hodnotová formácia sa odráža práve cez tieto prejavy, ktoré konštruujú „*communio*“ (spoločenstvo). Láska je počiatkom manželského aj rodinného vzťahu, ona stmeluje osobu s osobami. O lásku sa ale treba starať, tak ako o kvetinu, ktorú ak chceme, aby rástla, musíme polievať, podoprieť, odstraňovať burinu z jej blízkosti. V tejto súvislosti ma napadá Exupéryho „*zodpovednosť za svoju ružu*“ (porov. *Malý princ*, Mladé letá, Bratislava, s. 69).

7. Každý člen rodiny je ako individuum v rámci tejto rodiny práve touto rodinou aj zraňovaný. Akou hodnotou je teda pre neho takáto rodina, ktorá ho zdvíha len sčastí a vzápätí ho vrhá do temnoty, beznádeje, zúfalstva? Nie je zjednodušujúce, ak sa hovorí o rodine ako o jednej hodnote? Alebo je rodina dynamickým komplexom hodnôt, ktoré sa musia uplatňovať v každej konkrétnej situácii, ktorú prináša život?

Odpoveď:

Človek je zraniteľný všade, nielen v rodine. Rodina je miestom, kde sa učíme prekonávať vlastnú zraniteľnosť tým, že si uvedomujeme naše ľudské slabosti a nedokonalosti a učíme sa odpúšťať. Samozrejme, že rodina nás môže zdvíhať len čiastočne. Manželia, rodičia, súrodenci nám môžu dať len to, čo sami dostali. Zraneniam a bolesti sa nedá vyhnúť, beznádeji a zúfalstvu áno. Tu vystupuje do popredia sila charakteru, schopnosť otvoriť sa a hovoriť o svojich problémoch, jednoduché srdce, ale aj hodnota viery.

Rodina v zmysle všeobecnom je jedinečnou hodnotou, ale zároveň je aj živým dynamickým spoločenstvom s komplexom hodnôt. Každý deň má svoje priority a sekundárne veci, ktoré sa dajú odložiť. Dieťa sa učí od svojich rodičov tomu, čo je primárne nevyhnutné a čo môže počkať.

8.. Rodina je založená na vzťahoch: muž-žena, rodičia-deti, súrodenecké vzťahy, širšie príbuzenské vzťahy...Je stabilita týchto vzťahov daná vernosťou tohto primárneho vzťahu muž-žena? Je vernosť manželov až takou základnou kategóriou, na ktorej všetko stojí alebo padá?

Odpoveď:

Vzťahovosť patrí k človeku a je krásna, ak sme k sebe úprimní, úctiví, tolerantní, solidárni. Dokumentuje to osobná skúsenosť každého z nás, ale aj dejiny ľudstva. Katolícka morálka učí, že muž a žena, ktorí uzavreli právoplatné manželstvo sú zodpovední za lásku, ku ktorej sa slobodne zaviazali pred svedkami. Ich vzájomné šťastie a darovanie sa prenášajú potom na svoje deti a na príbuzenské vzťahy. Vernosť a vzájomná dôvera muža a ženy prispievajú k stabilite tohto vzťahu. Nevernosť je hriechom pre veriaceho a zradou pre neveriaceho. A keby aj jeden z manželov dlhšie tajil svoju nevernosť a zradu, po čase vyjde navonok. Nevernosťou je manželský vzťah poškvrnený, zranený, oslabovaný, neskôr chorý, smrteľne chorý až napokon láska umiera a vzťah končí. Zostáva však zodpovednosť za rozbitý vzťah a za zranenia blízkych, ktorí si to nezaslúžili. Každý hriech a zrada sú reťazovitým spúšťačom bolesti a trápenia. Aj preto morálna teológia nastojí na príprave snúbencov na manželstvo. Tu platí to isté, čo v bežnom živote: nevedomosť neospravedlňuje a vedenie zaväzuje k zodpovednosti.

Prameň: Príprava na manželstvo a rodičovstvo, výzvy doby a skúsenosti. Zborník z konferencie Slovenskej spoločnosti pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo, Bratislava, rok 2002, ISBN 80-968318-9-5

BIBLIOGRAFICKÉ INFORMÁCIE

1. Anshell, Melvin: Sexuální výchova s otazníkem, Vydala Matice Cyrilometodějská, Olomouc 1996
2. Biesinger, A., Berger, B.,Mittlerholzem, M., Hessler, Th.: Abend-Oasen. Geschichten-Rituale-Gebete-Spiele. *Ein Gute-Nacht-Buch für junge familien*, Mnichov, 2001
3. Biesinger, A., Tzscheetzsch: *Wenn der Glaube in die Pubertät kommt.* (Poradca pre rodičov). Herder verlag, Freiburg i.Br. 2005
4. Campbell,Ross: *Hledám svou cestu, Jak se přiblížit dospívajícím*, NÁVRAT, Praha, rok 1993, ISBN80-85495-22-8
5. Čaučík, Marián: *O hodnote a postojoch k životu*, Vydalo Erko, Bratislava, rok 2001
6. McGeady, Mary Rose: *Stratené Božie deti. Šokujúce príbehy amerických detí bez domova*, Vydavateľstvo Serafin, Bratislava, rok 2004, ISBN 80-85310-39-2
7. Haasová, Irmgard: *Ostatní děti smějí všechno*, pro děti od 3-11 let, Portál, Praha, rok 1991,
8. *Listy rodičom – o tebe a o nás, 1.-6.*, Vydala Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo v licencií od Elternbriefe, e. V., Bratislava, rok 2000 a 2001,
9. Matějček,Z., Langmeier,J.: *Počátky našeho duševního života*, Panoráma, Praha, rok 1986, ISBN
10. Mebes, Marion: *Pusinky nie sú na rozkaz*, ASPEKT, Bratislava, rok 1997, ISBN 80-9667585-4-3
11. Podmanický, Ivan, Glasa, Jozef: *Výchova k manželstvu a rodičovstvu*, Metodické centrum, Tomašikova 4, Bratislava, rok 1999, ISBN 80-8052-070-4
12. Potočárová, Mária: *Rodina, mládež a jej postoje k sociálnym limitom*, Vydavateľstvo STU, Bratislava, rok 2003, ISBN 80-227-1940-4
13. Pšenička, Oldřich: *Sexuální výchova v rodině*, vydalo Hnutí Rodina, Pardubice, rok 1994,
14. Říčan, Pavel, Pithartová, Drahomíra: *Krotíme obrazovku, jak vést děti k rozumnému užívání médií*, Portál, Praha, rok 1995, ISBN 80-7178-084-7
15. Richter,Václav: *Perličky z dětské hlavičky*, Nakladatelství Gloria, Rosice u Brna, rok 1998, ISBN 80-86200-00-0
16. Sobihardová, Ľubica: *Národná správa o politike mládeže v Slovenskej republike*, Ministerstvo školstva SR, IUVENTA, Bratislava, rok ; 2005
17. Teusen, G., Goze-Hänel, I.: *Prenatální komunikace*, Portál, Praha, rok 2003, ISBN 80-7178-753-1
18. Vonkomer, Ján: *Akí sme a akí budeme*, vydal STIMUL-Centrum informatiky a vzdelávania FiF UK, Bratislava, rok 1998, ISBN 80-85697-02-5
19. Wölfing, Marie-Luise: *Komm, gib mir deine Hand, Briefe an mein sterbendes Kind*, Verlaganstalt Th. Knaur, Mnichov, rok 1988, ISBN 3-426-03857-9
20. Zborník z konferencie *O výchove v rodine*, Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo, Bratislava, rok 2001, ISBN 80-968318-7-9
21. *Úloha otca a matky v rodine – radikálne spoločenské zmeny ako výzva a šanca*, Zborník z konferencie, Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo, Bratislava, rok 2003, ISBN 80-968891-0-9
22. *Príprava na manželstvo a rodičovstvo, výzvy doby a skúsenosti*. Zborník z konferencie Slovenskej spoločnosti pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo, Bratislava, rok 2002, ISBN 80-968318-9-5
23. *Fünfzehn Autoren machen Werte erlebbar* (Pätnásť autorov hodnoverne predstavuje hodnoty), kontakt: www.herder.de

„Syn moj,...
ak budeš napínať ucho za múdrosťou
a nakloníš si srdce k umnosti...
vtedy porozumieš spravodlivosť a právo,
a každý dobrý chodník,
bo sa ti múdrosť nasťahuje do srdca
a tvoju dušu blažiť bude poznanie,
rozvaha bude bedliť nad tebou
a rozumnosť ťa bude strážiť tak,
že ťa od zlej cesty zachová...“

Knihá

príslovi 2, 2.9-12

Rodina a zodpovedné rodičovstvo dnes

Informačný bulletin občianskeho združenia

Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo

Adresa redakcie: Uhrova 16, 831 01 Bratislava 37,

tel. kontakt 02/547 92 302, e-mail: family@slovanet.sk, www.family-sk.sk

Odborný tím spolupracovníkov:

Doc. MUDr. Jozef Glasa, PhD, Doc. PhDr. Mária Glasová, PhD,
Doc. PhDr. Jozef Matulník, PhD, Doc. MUDr. ThDr. Marián Mráz, PhD, SJ,
PhDr. Lucia Mikulcová, Doc.RNDr. Karol Pastor, PhD,
Mgr. Ivan Podmanický, Doc. PhDr. Mária Potočárová, PhD,
Doc. MUDr. Alojz Rakús, PhD

Číslo zostavila: Terézia Lenczová

Šéfredaktor: Ing. Terézia Lenczová, CSc.

Číslo registrácie: 2378/2000

Texty neprešli jazykovou

úpravou

Sadzba: Peter Blaho

Tlač: SÚTN, Bratislava

ISSN 1335 – 7980